

Mgr. Josef Řídký: *Styl a historie: Vliv literarity jazyka na podobu historické temporality*

(disertační práce z programu Obecná a srovnávací literatura (komparatistika))

(posudek školitele)

Mgr. Josef Řídký splnil všechny studijní povinnosti doktorského studijního programu a jako závěrečný výstup tohoto studia předložil disertační práci, která dle mého názoru zcela splňuje nároky kladené na práce podstupované k obhajobě v tomto stupni studia a na daném programu.

Mgr. Josef Řídký nastoupil do doktorského studia oboru Obecná a srovnávací literatura (komparatistika) v říjnu 2014; disertační práci tedy odevzdal k obhajobě na přelomu konci 7. roku studia v září 2021. Předtím absolvoval navazující magisterské studium oborů Historie a Komparatistika zde na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze (2012). Už od počátku doktorského studia se zapojil do odborné činnosti, a to v široké škále konferenčních příspěvků, publikovaných odborných článků i překladů odborných textů. Jeho aktivita přesahovala úzký domácí prostor. V letech 2015-2016 pobýval na dvou stážích na École des Hautes Études en Sciences Sociales (EHESS) v Paříži (celkově v rozsahu 6 měsíců), v roce 2021 strávil semestr na Brown University v USA, účastnil se i zahraničních konferencí. V roce 2017 získal grant GA UK (GA UK 250551 – Současné trendy v historické metodologii – stav dnešní debaty o roli vyprávění v historiografii, hlavní řešitel). Publikoval nejen v domácích, ale i v zahraničních odborných časopisech („Temps et récit: un défi pour l'écriture de l'histoire. A propos d'une lecture ricoeurienne de Landscape and Memory de Simon Schama.“ In: *Études Ricoeuriennes / Ricoeur Studies*, 2017, roč. 8, č. 1, str. 54-66). Jako doktorand se podílel na univerzitním výzkumném projektu PRVOUK. Několika články přispěl i do výrazných kolektivních monografií, věnujících se tématům z oblastí kulturních dějin. Během doktorského studia také učil (povinně volitelný semestrový kurz Čas, vyprávění, dějiny: historie jako literatura svého druhu). A souvisle, s precizností i nasazením, průběžně pracoval na disertaci.

Předložená podoba jeho disertační práce je tudíž přirozeným výsledkem tohoto setrvalého zanoření do oboru a ochoty vystavovat se inspirativním podnětům odborného kontextu. Jde o koncentrovanou, komplexně pojatou úvahu o „literárním“ čtení historie, která výklad problematiky posouvá od někdejších tezí Haydena Whitea jinam – ne k využívání principů vyprávění, ale k otázkám žánru a stylu, rétoriky a způsobu vysvětlování. Zevrubným východiskem je komentovaný výklad Ricoeurova pojetí v Čase a vyprávění, s důrazem na časové kategorie narativní identity a dějinného vědomí. Tato teorie je pak ověřena a vyzkoušena jako interpretační nástroj, umožňující zacílenou četbu a interpretaci vybraných historiografických děl. Poté je dosavadní koncept konfrontován s whiteovskou tradicí narativismu, aby ve finále nabídla disertace vlastní koncept rétoriky historie. Ten nepůsobí díky zvolené kompozici jako něco přišedšího náhle, v okamžiku osvětlení shůry, ale

stojí pevně na podloží předchozího výkladu. Díky tomu vyznívá mnohem srozumitelněji a produktivněji.

Práce může navenek působit poněkud předimenzovaně svým rozsahem – počet 360 stran dosti výrazně překračuje běžný rozsah dnešních disertací. Už jen při zběžném začtení je však myslím zřejmé, že nejde v žádném případě o grafomanské popisování jevů formou vršení všech použitelných verbálních vyjádření. Jde o respekt k tomu, že složitou problematiku není užitečné vykládat tezovitě, zkratkovitě a selektivně – ze sítě navzájem složitě propojených entit vtahovat do výkladu jen ty nejděčnější. Předložená disertace má svou vlastní výkladovou rétoriku a její produktivní čtení vyžaduje ochotu zanořit se dovnitř zkoumaných otázek i jejich výkladu, respektovat měnící se tempo i styl výkladu; je myslím pozoruhodné, že to, o čem tato disertace je, sama svou ustrojeností také dělá (tedy to, co zkoumá, zároveň jaksi sama performuje).

Výjimečnost práce spatřuji i v široké škále zdrojů, jež jsou vnášeny do hry. Josef Řídký respektuje, že není prvním, kdo se jednotlivými tématy zabývá, a jeho výklad je tudíž výrazně dialogický: navazuje na zdroje domácí, ale hlavně mezinárodní. Způsob práce z těmito zdroji zároveň nesnižuje čitelnost i čtivost práce: výklad dokáže předeštěřit, co které pojetí či stať, k níž Josef Řídký odkazuje, nabízí, a proto čtenář nemusí k porozumění popsaných stran trávit ještě další týdny v knihovně. Zároveň ale není toto zprostředkování manipulativní v tom, že by jiné zdroje posouvalo do podoby co nejlépe použitelné pro autorovy myšlenkové záměry. Na Řídkého výkladech a interpretacích je pěkné, že respektují složitost toho, čím se zabývají, a že se ochotně k takové složitosti noří, namísto aby se jí vyhýbaly zjednodušováním.

Text práce má svůj výrazný styl – je úvahový, umožňuje čtenáři rozvíjet a domýšlet to, co je řečeno, ale také vnímat, že něco je řečeno jako obecně platné tvrzení a něco je míněno spíš jako osobní pokus o formulaci. Práce se díky těmto rysům i při svém rozsahu dobře čte a čtouce odměňuje nejen formulacemi rozvíjejícími stav poznání, ale i procesem, v němž tyto formulace klíčí a rostou. Jako celek pak disertace zaplňuje podstatnou mezeru metodologických úvah o historiografii, která byla v českém prostředí patrná.

Předložená disertace dle mého názoru nejen zcela splňuje, ale i překračuje nároky kladené na disertační práce na oboru Obecná a srovnávací literatura (komparatistika) na FF UK, a proto ji **jednoznačně doporučuji k obhajobě**.

V Praze dne 3. 1. 2022

Prof. PhDr. Petr Bílek, CSc.,

školitel